



Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: πλήγμα κατά της οικουμενικής Ορθοδοξίας η απόφαση μετατροπής του Ναού της Αγίας Σοφίας σε μουσουλμανικό τέμενος

Σε συνέντευξή του στο τηλεοπτικό δίκτυο «Ρωσία 24» ο Πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας σχολίασε την από 10^{ης} Ιουλίου 2020 απόφαση των τουρκικών Αρχών περί άρσεως του μουσειακού καθεστώτος από το Ναό της Αγίας Σοφίας και μετατροπής αυτού σε μουσουλμανικό τέμενος.

– Κατά πόσον ήταν αναμενόμενη η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας της Τουρκίας σχετικά με το καθεστώς της Αγίας Σοφίας;

– Ήταν αναμενόμενη, διότι είχε ήδη προαναγγελθεί επανειλημμένως. Αλλά παρ' όλ' αυτά μέχρι τελευταίας στιγμής ελπίζαμε ότι οι τουρκικές Αρχές θα αναθεωρούσαν την υπό προετοιμασία απόφασή τους και με μεγάλη λύπη, με πολλή οδύνη αντιμετωπίζουμε το ό,τι σήμερα έχει ληφθεί.

Πρόκειται για πλήγμα κατά της οικουμενικής Ορθοδοξίας, διότι για όλους τους ορθόδοξους χριστιανούς σε όλον τον κόσμο ο Ναός της Αγίας Σοφίας είναι το ίδιο σύμβολο, όπως για τους καθολικούς ο Ναός του Αγίου Πέτρου στη Ρώμη. Χτίσθηκε τον 6^ο αιώνα και αφιερώθηκε στο Σωτήρα Χριστό, παραμένοντας για εμάς Ναός αφιερωμένος στο Σωτήρα. Γι' αυτό με μεγάλη θλίψη αντιμετωπίζουμε την ειλημμένη σήμερα απόφαση.

– Κατά τη γνώμη Σας μπορεί να επηρεάσει τις σχέσεις της Τουρκίας με τον χριστιανικό κόσμο;

– Φρονώ, ότι η ειλημμένη απόφαση αναμφιβόλως θα επηρεάσει τις αμοιβαίες σχέσεις της χώρας αυτής με τον χριστιανικό κόσμο, διότι επανειλημμένως, ακόμη και τις τελευταίες ημέρες, ακούσαμε φωνές χριστιανών ηγετών, οι οποίοι καλούσαν τις τουρκικές Αρχές να σταματήσουν. Υπήρξε η δήλωση του Αγιωτάτου Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Κυρίλλου, ο οποίος υπενθύμισε πόσα πολλά σημαίνει αυτός ο Ναός για την Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας. Κατά την παρουσία τους στην ακολουθία ειδικά στην Αγία Σοφία οι πρέσβεις του Πρίγκιπα Βλαδιμήρου αισθάνθηκαν ότι δεν γνώριζαν πού ευρίσκονται, στους Ουρανούς ή επί της γης. Επιστρέφοντας στο Κίεβο διηγήθηκαν στον Πρίγκιπα Βλαδίμηρο όσα είδαν και άκουσαν και κατ' αυτόν τον τρόπο η ιστορική επιλογή, την οποία έκανε ο Βλαδίμηρος, σχετίζεται άμεσα με την επίσκεψη στο Ναό της Αγίας Σοφίας από τους πρέσβεις του. Μπορούμε να πούμε ότι ο ασπασμός του χριστιανισμού από τη χώρα των Ρως, ο οποίος προκαθόρισε ολόκληρη την ιστορία της, έχει σχέση ακριβώς με αυτόν το Ναό και αυτός είναι για εμάς ένα σπουδαίο σύμβολο.

Στην Αγία Σοφία μέχρι σήμερα ως εκ θαύματος σώζονται τμήματα παλαιών ψηφιδωτών και πολλοί βεβαίως διερωτώνται: τι θα συμβεί σε αυτά; Όπως είναι γνωστό, όταν ο Ναός αυτός για πρώτη φορά μετατράπηκε σε τζαμί, η πλειονότητα των ψηφιδωτών εκείνων εικόνων καταστράφηκαν με σφυριά και μόλις ένα μικρό μέρος τους διασώθηκε κάτω από το σοβά. Επομένως τι θα γίνει με αυτά τα ψηφιδωτά: θα τα καταστρέψουν, θα επικαλυφθούν με σοβά ή με κάποιον άλλο τρόπο θα

αποκρυβούν από τα όμματα των μουσουλμάνων, οι οποίοι θα προσεύχονται σε αυτό τον τόπο; Αυτά και πολλά άλλα ερωτήματα θέτουν αυτή τη στιγμή οι ορθόδοξοι χριστιανοί παγκοσμίως.

– Πιστεύετε πως στην παρούσα κατάσταση θα επιτευχθεί να εφαρμοσθεί κάποιος συμβιβασμός ως προς το καθεστώς της Αγίας Σοφίας; Μπορεί άραγε να καταστεί δυνατό να συμφωνηθεί ότι θα παραμείνει μουσείο και σε ορισμένες ημέρες θα επιτρέπεται να τελούνται ακολουθίες όπως σε τέμενος...

– Κατά τη γνώμη μου οι τουρκικές Αρχές έκαναν το παν για να δείξουν ότι δεν επιθυμούν να κάνουν συμβιβασμούς, δεν θέλουν να ακούσουν τις φωνές, που προέρχονται έξωθεν. Κατ' επανάληψιν δηλώθηκε ότι το καθεστώς της Αγίας Σοφίας είναι εσωτερική υπόθεση της Τουρκίας και η χώρα μόνη της αποφασίζει τι θα κάνει με αυτόν το Ναό. Γι' αυτό τώρα καθίσταται προφανές, ότι η Τουρκία δεν ήθελε να προχωρήσει σε συμβιβασμό, δεν ήθελε να ακούσει τις φωνές χριστιανών ηγετών και πολιτικών παραγόντων, οι οποίοι καλούσαν να μην προβεί σε αυτήν την κίνηση. Όπως είναι γνωστό, ακολουθώντας τη δήλωση του Αγιωτάτου Πατριάρχη Κυρίλλου, απηύθυνε έκκληση και η Κρατική Δούμα της Ρωσικής Ομοσπονδίας, η οποία επίσης αγνοήθηκε.

Σήμερα σε ορισμένα παραεκκλησιαστικά μέσα μαζικής ενημερώσεως στην Ουκρανία και τη Ρωσία διατυπώνεται η σκέψη, ότι μέσω αυτής της αποφάσεως ο Θεός τιμώρησε τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο για το σχίσμα στην παγκόσμια Ορθοδοξία. Με τίποτε δεν μπορώ να συμφωνήσω με αυτά, διότι το πλήγμα καταφέρθηκε όχι στον Πατριάρχη Βαρθολομαίο, ούτε στην Εκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, αλλά σε όλη την παγκόσμια Ορθοδοξία και σε όλο το χριστιανισμό.

– Μόνον δεν είναι πλήρως κατανοητό, σε τί οφείλεται τόση εμμονή των Αρχών της Τουρκίας, οι οποίες αρνούνται να ακούσουν όσα λέγονται στον κόσμο...

– Εδώ, μάλλον, αξίζει να πούμε ότι στην Τουρκία υπάρχει ένας ακραίος ισλαμισμός, ο οποίος ασκεί ολοένα και πιο ουσιαστική επίδραση στην πολιτική αυτού του κράτους. Όταν το 1934 ο Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ αποφάσισε το μουσειακό καθεστώς του Ναού της Αγίας Σοφίας, επεδίωκε το σκοπό να μετατραπεί η Τουρκία σε λαϊκό κράτος, σύμβολο του οποίου και κατέστη το μουσειακό καθεστώς της Αγίας Σοφίας.

Η σημερινή απόφαση, αναμφιβόλως, ελήφθη υπό την επιρροή των ακραίων ισλαμιστών, οι οποίοι αυξάνουν τη δύναμή τους στη σύγχρονη Τουρκία. Υποθέτω, ότι δεν πρέπει να ανοίξουμε συζήτηση για την εσωτερική κατάσταση στη χώρα αυτή, ωστόσο είναι προφανές ότι η σημερινή απόφαση θα επηρεάσει με αρνητικό τρόπο και τη στάση του λαού μας έναντι του τουρκικού λαού και τις διαθρησκειακές σχέσεις.

– Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας θα αναλάβει την πρωτοβουλία να συζητήσει αυτό το ζήτημα με όλες τις κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες και με τις τουρκικές Αρχές;

– Πιστεύω ότι η δήλωση στην οποία προέβη ο Αγιώτατος Πατριάρχης Κύριλλος με επαρκή ευγλωττία καταδεικνύει τη θέση της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ρωσίας.

Επί σειρά πολλών ετών διεξάγουμε διάλογο με τη Διεύθυνση Θρησκευτικών Υποθέσεων της Τουρκίας και ακριβώς στη δικαιοδοσία αυτής της υπηρεσίας το Συμβούλιο της Επικρατείας της Τουρκικής Δημοκρατίας μεταβίβασε τώρα το Ναό της Αγίας Σοφίας. Βεβαίως θα εγείρουμε τα υφιστάμενα ερωτήματά μας στο διάλογο με τη Διεύθυνση Θρησκευτικών Υποθέσεων της Τουρκίας, ωστόσο κρίνοντας από την ατμόσφαιρα, εντός της οποίας ελήφθη η σημερινή απόφαση και έγινε η προετοιμασία της, κρίνοντας από τις τοποθετήσεις, που ακούσθηκαν, οι τουρκικές Αρχές δεν είναι έτοιμες για διάλογο, ούτε έχουν διάθεση να τον διεξάγουν.

Θα συνεχίσουμε, φυσικά, τις προσπάθειες επαναφοράς του Ναού της Αγίας Σοφίας στο καθεστώς, το οποίο διέθετε τις τελευταίες δεκαετίες. Αυτό το ουδέτερο καθεστώς σε μεγάλο ή μικρό βαθμό ικανοποιούσε τους πάντες ως ένα είδος συμβιβασμού και το γεγονός ότι τώρα παραβιάσθηκε αυτός ο συμβιβασμός, αντιμετωπίζεται ως επαναφορά στην εποχή του Μεσαίωνα, ως υπενθύμιση εκείνων των συμφορών, τις οποίες υπέστησαν οι ορθόδοξοι λαοί κάτω από την τουρκική κυριαρχία.

Θα επαναλάβω για άλλη μια φορά: στον ορθόδοξο και γενικά στον χριστιανικό κόσμο αυτή η απόφαση των τουρκικών Αρχών αντιμετωπίζεται με μεγάλη θλίψη.

– Η κατάσταση με το Ναό της Αγίας Σοφίας είναι, βεβαίως, ένα ζήτημα θρησκευτικό, αλλά σχηματίζεται η εντύπωση, ότι είναι επίσης και πολιτικό...

– Είναι προφανώς πολιτικό ζήτημα, διότι λόγος γίνεται για απόφαση των τουρκικών Αρχών, η οποία έχει πρωτίστως ως αποδέκτη τον πληθυσμό της Τουρκίας. Όμως είναι θλιβερό, ότι αγνοήθηκαν οι θέσεις των άλλων κρατών, οι γνώμες πολιτικών ηγετών, ότι με την απόφαση αυτή καταφέρθηκε ένα τραύμα στις χριστιανο-μουσουλμανικές σχέσεις, ότι προκαλείται και πάλι μεγάλη ανησυχία για το μέλλον του Ναού της Αγίας Σοφίας. Π.χ. γνωρίζουμε ότι στα μουσουλμανικά τεμένη απαγορεύονται κάθε είδους απεικονίσεις, επομένως τι θα συμβεί με τα ανεκτίμητης αξίας ψηφιδωτά, που διασώθηκαν εκεί; Απεικονίζονται σε αυτά ο Κύριος Ιησούς Χριστός, η Υπεραγία Θεοτόκος, ο Ιωάννης ο Πρόδρομος και, πέραν τούτων, υπάρχουν εκεί απεικονίσεις ορισμένων μορφών της βυζαντινής ιστορίας. Πού θα πάνε όλα αυτά; Θα διατηρηθεί η πρόσβαση σε αυτά τα ψηφιδωτά, θα είναι ορατά για τους επισκέπτες; Θα διασωθούν αυτά στο χρόνο;

Για εμάς η Αγία Σοφία παραμένει και θα παραμείνει Ναός. Και το ότι μετετράπη και πάλι σε μουσουλμανικό τέμενος, είναι ένα πολύ θλιβερό γεγονός.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/45491/>